

Uchwała Nr 69/2023
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
z dnia 11 maja 2023 r.

**dotycząca projektu rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 25 kwietnia 2023 r.
zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobu podziału środków finansowych
na utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego oraz potencjału badawczego
znajdujących się w dyspozycji ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego
i nauki oraz na zadania związane z utrzymaniem powietrznych statków szkolnych
i specjalistycznych ośrodków szkoleniowych kadr powietrznych**

Po rozpatrzeniu, na wniosek Ministra Edukacji i Nauki z dnia 28 kwietnia 2023 r. (pismo DP-WLS.0231.6.2023.MCH), projektu w/w rozporządzenia, stosownie do art. 329 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742), Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego formułuje następujące uwagi i komentarze.

1. Nowelizacja polega na zmianie wartości granicznych maksymalnego możliwego zmniejszenia i wzrostu wysokości subwencji przyznawanej przez ministra podmiotom systemu szkolnictwa wyższego i nauki ze środków finansowych na utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego (uczelnie publiczne) oraz na utrzymanie i rozwój potencjału badawczego (uczelnie akademickie, instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk, instytuty badawcze i międzynarodowy instytut naukowy utworzony na podstawie odrębnej ustawy). Proponowany w projekcie przedział zmian określa wskaźniki 101% (poziom maksymalnego spadku wysokości subwencji w stosunku do roku poprzedniego w warunkach porównywalnych) oraz 105% (maksymalny wzrost wysokości subwencji z roku poprzedniego) dla wszystkich grup podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki objętych podziałem według określonego algorytmu z wyłączeniem tych podmiotów, które są omówione w p. 2 niniejszej opinii. Proponowane wskaźniki 101-105% zastępują obowiązujące w latach 2020-2022 przedziały („tunele”): a) 100-106% (dla uczelni w ramach programu Inicjatywa doskonałości-uczelnia badawcza, b) 98%–106% – dla pozostałych publicznych uczelni akademickich i publicznych uczelni zawodowych oraz c) 95%–110% - dla niepublicznych uczelni akademickich, instytutów naukowych PAN, instytutów badawczych oraz instytutów międzynarodowych.
2. Projekt zakłada, że w przypadku instytutu naukowego Polskiej Akademii Nauk, instytutu badawczego i instytutu międzynarodowego, jeżeli nie posiada kategorii naukowej w żadnej z dyscyplin naukowych lub artystycznych lub posiada kategorię C nie będzie mieć zastosowania regulacja określająca dolną granicę tunelu, przy jednoczesnym ustaleniu dla tej grupy podmiotów górnej granicy wzrostu subwencji na poziomie 100% wartości z roku ubiegłego. Regulacja taka dotyczy także niepublicznych uczelni akademickich niemających w prowadzonych dyscyplinach kategorii naukowej lub posiadających w każdej z nich kategorię C.
3. Projekt rozporządzenia jest ograniczony do roku 2023. Uzasadnienie rocznego okresu obowiązywania wiąże się z przewidywaniem zmniejszenia inflacji i poprawy sytuacji makroekonomicznej w Polsce w 2024 r.
4. Proponowane zmiany tworzą relatywnie korzystną sytuację dla jednostek szkolnictwa, dla których wzrost subwencji w latach obowiązywania zmienianego rozporządzenia wynosił poniżej 100% wartości z roku poprzedniego. Oznaczają zarazem relatywne zmniejszenie

możliwego, maksymalnego wzrostu subwencji dla innych jednostek ze 106% do 105%. Nowelizacja rozporządzenia – w myśl uzasadnienia – ma pozwolić na zapewnienie pewnej stabilności finansowej podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki poprzez zmniejszenie negatywnego wpływu zmian w otoczeniu makroekonomicznym przy jednoczesnym zachowaniu mechanizmów różnicujących wysokość subwencji dla podmiotów osiągających najwyższe i najniższe wartości parametrów ilościowo-jakościowych uwzględnianych w poszczególnych składnikach stosowanych formuł algorytmicznych. Należy jednoznacznie stwierdzić, że uruchomienie działania wspomnianych mechanizmów różnicujących wysokość subwencji zależy jedynie od decyzji ministerstwa, gdyż jest to pochodna pierwotnego podziału środków części zasadniczej na wymienione w ust. 2 § 2 grupy podmiotów. W ten sposób zamrożono projakościowe działanie algorytmu w latach poprzednich. Projektodawca słusznie wskazuje na pogorszoną sytuację finansową podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki finansowanych ze środków pozostających w dyspozycji ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki. Jednak proponowane rozwiązanie nie zmieni tej sytuacji. W ocenie projektowanych zmian Rada Główna podkreśla, że skala możliwego wzrostu subwencji dla podmiotów objętych przepisami rozporządzenia jest wielce niewystarczająca wobec stopy inflacji na rok 2023, założonej w ustawie budżetowej (8,8%), projekcji wskaźnika wzrostu cen (CPI r/r), podanego przez NBP w dn. 10.03.2023 r. (11,9%) jak i rzeczywistej stopy inflacji określonej przez GUS w marcu 2023 r. (16,2% r/r). Ocena projektowanych zmian w kontekście tych podstawowych wskaźników makroekonomicznych jest przesłanką krytycznej opinii odnośnie do górnej granicy wskaźnika wzrostu subwencji dla podmiotów nauki i szkolnictwa wyższego.

5. Rada Główna proponuje, aby w ewentualnych przyszłych korektach algorytmu naliczania subwencji rozważyć zwiększenie wagi składnika doktoranckiego. Utworzenie szkół doktorskich, powiązane ze zmianami ilości i wysokości stypendiów dla doktorantów (pomijając inne koszty organizacyjne) powoduje, że w całkowitej subwencji dla instytucji wydatki na doktorantów wzrosły o czynnik znacząco większy niż zapisany w algorytmie poprzez przejście od składnika studencko-doktoranckiego do doktoranckiego. Spowodowało to w wielu instytucjach decyzję o redukcji liczby miejsc w szkołach doktorskich, co niekorzystnie rokuje podtrzymaniu odpowiedniej liczby wysokiej jakości wykwalifikowanych kadr badaczy i nauczycieli akademickich. Zwiększenie wagi składnika doktoranckiego w algorytmie naliczania subwencji mogłoby stanowić impuls dla władz jednostek do odbudowania liczby kandydatów podejmujących studia doktoranckie. Rada Główna deklaruje współpracę przy przygotowaniu propozycji wskazań ilościowych wag poszczególnych składników algorytmu dla poszczególnych części sektora nim objętych.

Uchwałę otrzymuje Minister Edukacji i Nauki.

Przewodniczący
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Prof. Marcin Pałys